

REKOMENDACJE PRZEGLĄDU SYSTEMU EMERYTALNEGO STRESZCZENIE

Efektem Przeglądu funkcjonowania systemu emerytalnego są propozycje zmian, zapewniające bezpieczeństwo systemu i ochronę interesu ubezpieczonych. **Rekomendowane zmiany powinny spełniać wszystkie poniższe kryteria:**

1. Zapewnić stopy zwrotu netto ze składek ubezpieczonego nie niższe niż obecne rozwiązanie.
2. Gwarantować niższą zmienność stopy zwrotu i wartości tzw. kapitału emerytalnego, a w szczególności rozwiązać problem „ryzyka złej daty”.
3. Zwiększyć zrównoważenie funduszu emerytalnego w ZUS, szczególnie w długim okresie.
4. Zmniejszyć narastanie długu publicznego wynikającego z obecnego rozwiązania.
5. Wspierać rozwój gospodarczy kraju poprzez, np.: poprawę jakości inwestowania środków pochodzących ze składek emerytalnych w gospodarkę, obniżenie premii za ryzyko, zawartej w cenie kredytów bankowych w Polsce.
6. Promować pozytywny wpływ systemu zdefiniowanej składki na rynek pracy i zachęcać ubezpieczonych do postrzegania składek emerytalnych jako formy oszczędności, a nie podatku.
7. Zachować powszechność obecnego systemu, która umożliwia wysoką mobilność zawodową na rynku pracy.
8. Zapewnić stabilność na polskich rynkach kapitałowych w okresie wdrażania zmian.

W wyniku Przeglądu sformułowano także dwie zasadnicze rekomendacje.

- I. **Rekomendacja dot. sposobu wypłat emerytur z filara kapitałowego:** wprowadzenie stopniowego przenoszenia środków z OFE na subkonto w ZUS na 10 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego i wypłata świadczenia emerytalnego oraz jego waloryzacja na takich samych zasadach, jak obowiązujące w I filarze.

Środki przeniesione na subkonto będą podlegały obecnym zasadom waloryzacji wskaźnikiem równym średniorocznej dynamice wartości produktu krajowego brutto za okres ostatnich pięciu lat. W chwili przejścia na emeryturę kapitał zamieniany będzie na emeryturę dożywotnią poprzez podzielenie sumy zgromadzonej na koncie przez dalsze oczekiwane trwanie życia.

- II. **Rekomendacja dot. zmian w systemie emerytalnym:** gruntowna przebudowa filara kapitałowego.

W ramach prac nad niniejszym Przeglądem Minister Pracy i Polityki Społecznej wraz z Ministrem Finansów rozpatrzyli 9 wariantów rozwiązań.

W wyniku analizy Ministrowie rekomendują odrzucenie następujących wariantów rozwiązań, niegwarantujących konstytucyjnych praw do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego lub niespełniających zasadniczej rekomendacji dot. zmian w systemie emerytalnym:

- status quo (brak zmian w systemie emerytalnym)
- status quo ante 2011 (powrót do składki przekazywanej do OFE w wysokości 7,3%)
- czasowe wypłaty programowane (propozycja IGTE)

REKOMENDACJE PRZEGLĄDU SYSTEMU EMERYTALNEGO STRESZCZENIE

Pozostałe warianty zmian przeanalizowano pod kątem spełnienia kryteriów wyboru nowych rozwiązań systemowych. Część z nich, z powodu niespełnienia wszystkich kryteriów, nie uzyskała pozytywnej rekomendacji. Są to:

- czasowe zawieszenie składki przekazywanej do OFE
- wygaszenie filara kapitałowego
- likwidacja całego filara kapitałowego

Ministrowie Pracy i Polityki Społecznej oraz Finansów rekomendują do dalszych prac poniższe propozycje zmian, które spełniają kryteria wyboru nowych rozwiązań systemowych:

- likwidacja części nieaktywnej OFE
- dobrowolność udziału w części kapitałowej systemu emerytalnego
- dobrowolność „plus” (z dodatkową składką)

Jednocześnie Ministrowie rekomendują Radzie Ministrów przekazanie niniejszego Przeglądu do konsultacji społecznych, przed dokonaniem wyboru ostatecznych propozycji zmian w systemie emerytalnym.

OPIS REKOMENDOWANYCH ZMIAN W SYSTEMIE EMERYTALNYM

Likwidacja części nieaktywnej OFE

W tej propozycji zmian w systemie emerytalnym część środków, której OFE nie mają prawa inwestować w akcje, byłaby przeniesiona z OFE do ZUS. Jej równowartość z dniem przeniesienia byłaby księgowana na subkontach przyszłych emerytów w ZUS, gdzie byłaby waloryzowana na tych samych zasadach jak obecnie zgromadzone tam środki.

Część składek – już zainwestowana w akcje – pozostałaby w OFE, a składka wzrosłaby do poziomu 2,92% (odpowiadającemu 40% limitowi inwestycji w akcje przy pierwotnym poziomie składki do OFE – 7,3%).

Aby uniknąć wyprzedaży akcji przez OFE, które mogłyby dążyć w tej nowej sytuacji do mniej zmiennego portfela aktywów, co mogłoby mieć negatywny wpływ na kursy akcji na GPW, OFE miałyby nie tylko prawo inwestować dowolną część swoich aktywów w akcje, lecz wręcz zakaz inwestowania w państwowe papiery dłużne. W ten sposób zasilanie kapitałowe realnej prywatnej gospodarki byłoby utrzymane na – co najmniej – tym samym poziomie, co obecnie.

Poza akcjami spółek giełdowych OFE miałyby prawo inwestować także w prywatne komercyjne papiery dłużne i większość innych komercyjnych instrumentów finansowych.

Aby zachęcić OFE do większego konkutowania między sobą o klienta, benchmark wewnętrzny i mechanizm niedoboru zostałyby zniesione.

Aby unikać tzw. „ryzyka złej daty”, aktywa z OFE będą stopniowo przekazywane z powrotem do ZUS (zobacz: rekomendacja dot. wypłat).

REKOMENDACJE PRZEGLĄDU SYSTEMU EMERYTALNEGO STRESZCZENIE

Po przeniesieniu środków z OFE, **progi ostrożnościowe długu publicznego, określone w ustawie o finansach publicznych, powinny zostać obniżone o taki procent PKB, jaki wartość przeniesionych środków stanowi w relacji do PKB.**

Najważniejsze zalety rozwiązania:

1. OFE są uwolnione z duszącego je przeregulowania i stają się prawdziwymi funduszami inwestycyjnymi naprawdę konkurującymi między sobą o klienta. Następuje *de facto* „uwolnienie OFE”.
2. Ilość środków trafiających do realnej gospodarki poprzez przymusową składkę emerytalną nie jest zmniejszona, lecz dalej rośnie w umiarkowany sposób i potem się stabilizuje.
3. Gwarancja minimalnej emerytury.

Dobrowolność udziału w części kapitałowej systemu emerytalnego

W tym wariantcie zmiany osoby rozpoczynające pracę będą mogły wybrać, do którego OFE chcą należeć w takim samym trybie jak dotychczas. Brak decyzji nie spowoduje jednak, że osoba taka będzie wylosowana do któregoś z OFE, lecz jej składka w całości będzie trafiać do ZUS. Każdy ubezpieczony, który już dzisiaj odprowadza składkę emerytalną, mógłby natomiast zdecydować, czy chce pozostać nadal uczestnikiem OFE, czy też chce, by cała jego składka oraz aktywa z OFE zostały przeniesione do ZUS. Na podjęcie decyzji o pozostaniu w OFE każdy ubezpieczony miałby 3 miesiące.

Podobnie jak w 1999 roku, ubezpieczony, który chciałby pozostać w OFE, musi to potwierdzić (*opt-in*), wskazując OFE, który wybrał, a o swojej decyzji zawiadomić ZUS.

Składki i aktywa pozostałych osób zostaną przeniesione do ZUS na subkonto II filaru.

Decyzja przejścia do ZUS byłaby nieodwołalna. Osoby, które postanowiły pozostać w OFE, mogłyby w przyszłości zmienić tę decyzję. Kapitał osób, które zdecydowały o pozostaniu w OFE, byłby na 10 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego stopniowo przenoszony z OFE na subkonto II filaru w ZUS (zobacz: rekomendacja dot. wypłat).

Obligacje skarbowe, których właścicielem stałby się ZUS, na skutek decyzji ubezpieczonego o przejściu z OFE do ZUS, byłyby umarzane. Istnieje kilka możliwości postępowania z innymi papierami wartościowymi (głównie akcjami).

Należałoby przyjąć takie rozwiązanie, które **zminimalizuje wpływ zmian w systemie emerytalnym na rynek kapitałowy i nie dopuści, by przeniesienie aktywów z OFE do ZUS zmusiło OFE do sprzedaży jakichkolwiek z posiadanych aktywów na rynku, a zarazem zapewni, że ZUS nie będzie wykonywał praw właścicielskich z tytułu przekazanych akcji.**

Najważniejsze zalety rozwiązania:

1. Dobrowolne uczestnictwo oznacza, że pozostaną w OFE przede wszystkim osoby mające znacznie większą od przeciętnej wiedzę na temat rynków kapitałowych. To

stworzyłyby silniejszą niż dotychczas presję na lepszą jakość polityki inwestycyjnej OFE.

2. Gwarancja minimalnej emerytury.

Dobrowolność „plus” (z dodatkową składką)

Rozwiązanie to pozostawia ubezpieczonemu możliwość wyboru pomiędzy pozostaniem w OFE a przejściem do ZUS. Od wariantu dobrowolnego wyboru różni się głównie dodatkową składką przekazywaną do OFE przez ubezpieczonego.

Ubezpieczony może:

1. Przekazać całość składki do ZUS przy obecnej wysokości składki (19,52%)
2. Przekazać część składki do ZUS (17,52%), a pozostałą część składki emerytalnej (2%) wraz z dodatkową składką (2%) do OFE.

W ostatnich 10 latach przed wiekiem emerytalnym w przypadku osób, które wybrały OFE, **nie byłyby** stosowany tzw. „suwak bezpieczeństwa”.

Wypłaty emerytur z I filaru i subkonta – dla ubezpieczonych, którzy pozostali w OFE – pozostaną w ZUS i będą posiadały gwarancje państwowe w zakresie minimalnej emerytury, proporcjonalnie do części składki, która trafia do ZUS.

Najważniejsza zaleta rozwiązania:

Dzięki **dodatkowej** składce w skali gospodarki wzrosną oszczędności i inwestycje, a co za tym idzie – produkt krajowy brutto.